

**УХВАЛА
ТРЕТЬОЇ КОЛЕГІЇ СУДДІВ
ДРУГОГО СЕНАТУ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ**

про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційною скаргою Товариства з обмеженою відповідальністю „РОСКАР“ щодо відповідності Конституції України (конституційності) частин першої, третьої, шостої статті 36¹ Закону України „Про прокуратуру“ від 5 листопада 1991 року № 1789–ХІІ, окремого припису абзацу другого частини другої статті 45 Цивільного процесуального кодексу України у редакції Закону України „Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань удосконалення діяльності прокуратури“ від 18 вересня 2012 року № 5288–VІ

Київ
9 липня 2025 року
№ 57-3(ІІ)/2025

Справа № 3-109/2025(217/25)

Третя колегія суддів Другого сенату Конституційного Суду України у складі:

Первомайського Олега Олексійовича – головуєчого,
Городовенка Віктора Валентиновича,
Різника Сергія Васильовича – доповідача,

розглянула на засіданні питання щодо відкриття конституційного провадження у справі за конституційною скаргою Товариства з обмеженою відповідальністю „РОСКАР“ щодо відповідності Конституції України (конституційності) частин першої, третьої, шостої статті 36¹ Закону України „Про прокуратуру“ від 5 листопада 1991 року № 1789–ХІІ (Відомості Верховної Ради України, 1991 р., № 53, ст. 793) зі змінами, окремого припису абзацу другого частини другої статті 45 Цивільного процесуального кодексу України в редакції Закону України „Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань удосконалення діяльності прокуратури“ від 18 вересня 2012 року № 5288–VІ (Відомості Верховної Ради України, 2013 р., № 37, ст. 490).

Заслухавши суддю-доповідача Різника С.В. та дослідивши матеріали справи, Третя колегія суддів Другого сенату Конституційного Суду України

у с т а н о в и л а:

1. Товариство з обмеженою відповідальністю „РОСКАР“ (далі – Товариство) звернулося до Конституційного Суду України з клопотанням (вх. № 16/217 від 13 червня 2025 року) визнати такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними), частини першу, третю, шосту статті 36¹ Закону України „Про прокуратуру“ від 5 листопада 1991 року № 1789–ХІІ зі змінами (далі – Закон № 1789–ХІІ), окремий припис абзацу другого частини другої статті 45 Цивільного процесуального кодексу України (далі – Кодекс) у редакції Закону України „Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань удосконалення діяльності прокуратури“ від 18 вересня 2012 року № 5288–VІ (далі – Закон № 5288–VІ).

Згідно зі статтею 36¹ Закону № 1789–ХІІ „представництво прокуратурою інтересів громадянина або держави в суді полягає у здійсненні прокурорами від імені держави процесуальних та інших дій, спрямованих на захист у суді інтересів громадянина або держави у випадках, передбачених законом“ (частина перша); „підставою представництва в суді інтересів держави є наявність порушень або загрози порушень інтересів держави“ (частина третя); „обираючи форму представництва, передбачену частиною п'ятою цієї статті, прокурор визначає, в чому полягає порушення або загроза порушення інтересів держави чи громадянина, обґрунтовує необхідність їх захисту“ (частина шоста).

Окремий припис абзацу другого частини другої статті 45 Кодексу в редакції Закону № 5288–VІ, який оскаржує Товариство, установлював, що „прокурор, який звертається до суду в інтересах держави, в позовній заяві (заяві) самостійно визначає, в чому полягає порушення інтересів держави, та обґрунтовує необхідність їх захисту“.

Товариство вважає, що оскаржувані приписи Закону № 1789–XII та Кодексу в редакції Закону № 5288–VI не відповідають статтям 8, 19, 55, 129, 131¹ Конституції України, оскільки „порушують принцип правової визначеності через невизначеність ключових понять“, „виходять за межі конституційно встановленої функції прокуратури“, „створюють нерівність сторін у судовому процесі“, „дозволяють органам державної влади діяти без чітко визначених меж повноважень“.

2. Зі змісту конституційної скарги та долучених до неї документів і матеріалів впливає таке.

2.1. Заступник прокурора Житомирської області в травні 2013 року звернувся в інтересах держави в особі Публічного акціонерного товариства акціонерного банку „Укргазбанк“ (далі – Банк), Міністерства фінансів України, Товариства з обмеженою відповідальністю „Оскар“ (далі – ТОВ „Оскар“) до суду з позовом, зокрема, до Товариства, у якому просив суд витребувати з незаконного володіння Товариства на користь Банку та ТОВ „Оскар“ нежитлове приміщення в місті Житомир.

Позовну заяву заступник прокурора Житомирської області обґрунтовував тим, що у зв'язку з невиконанням ТОВ „Оскар“ своїх зобов'язань за договором кредитної лінії у ТОВ „Оскар“ виникла заборгованість перед Банком. Господарський суд Житомирської області рішенням від 8 грудня 2010 року, залишеним без змін постановою Рівненського апеляційного господарського суду від 11 жовтня 2011 року, задовольнив позов Банку до ТОВ „Оскар“, зокрема, стягнув заборгованість за кредитом та відсотками, пеню.

Звертаючись із позовом в інтересах держави, заступник прокурора Житомирської області зазначив у позовній заяві, що рішення Господарського суду Житомирської області від 8 грудня 2010 року не виконано, тому він вважає, що спірне нежитлове приміщення має бути повернене ТОВ „Оскар“ для його

подальшого передання Банку, який є банком з часткою держави (в особі Міністерства фінансів України) у статутному капіталі 92,998%.

2.2. Богунський районний суд міста Житомира рішенням від 6 жовтня 2022 року позов заступника прокурора Житомирської області в інтересах держави задовольнив частково, витребував із незаконного володіння Товариства на користь Банку та ТОВ „Оскар“ спірне нежитлове приміщення, щодо інших позовних вимог – відмовив.

ТОВ „Оскар“ та Товариство оскаржили це рішення в апеляційному порядку. Товариство обґрунтовувало апеляційну скаргу, зокрема, тим, що заступник прокурора Житомирської області не наділений повноваженнями представляти інтереси приватних юридичних осіб.

2.3. Житомирський апеляційний суд постановою від 4 липня 2023 року апеляційну скаргу ТОВ „Оскар“ задовольнив, а апеляційну скаргу Товариства задовольнив частково, рішення Богунського районного суду міста Житомира від 6 жовтня 2022 року скасував та ухвалив нове судове рішення, яким у задоволенні позову заступника прокурора Житомирської області в інтересах держави в особі Банку, Міністерства фінансів України відмовив, а позовну заяву заступника прокурора Житомирської області в інтересах держави в особі ТОВ „Оскар“ залишив без розгляду, решту судового рішення залишив без змін.

Суд апеляційної інстанції керувався тим, що заступник прокурора Житомирської області, мотивуючи подання позову в інтересах держави, фактично порушив питання відновлення порушеного права юридичних осіб, а саме ТОВ „Оскар“ та Банку, що не відповідає вимогам закону. Крім того, ТОВ „Оскар“, яке має повну цивільну процесуальну дієздатність, у суді першої інстанції неодноразово заявляло про непідтримання позовних вимог заступника прокурора Житомирської області, що відповідно до пункту 7 частини першої статті 257 Кодексу є підставою для залишення позову без розгляду. Мотивуючи

відсутність підстав для задоволення позову заступника прокурора Житомирської області в інтересах держави в особі Банку та Міністерства фінансів України, апеляційний суд зазначив, що „в разі невиконання або неналежного виконання боржником основного зобов’язання Іпотекодержатель вправі задовольнити свої вимоги за основним зобов’язанням шляхом звернення стягнення на предмет іпотеки“; Банк є „іпотекодержателем спірного нерухомого майна, що не надає йому статусу власника цього майна“.

2.4. Колегія суддів Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду постановою від 2 квітня 2025 року, яка є остаточним судовим рішенням у справі Товариства, касаційні скарги заступника прокурора Житомирської області та Банку залишила без задоволення, постанову Житомирського апеляційного суду від 4 липня 2023 року – без змін.

3. Розв’язуючи питання щодо відкриття конституційного провадження у справі, Третя колегія суддів Другого сенату Конституційного Суду України виходить із такого.

3.1. Відповідно до частини другої статті 8 Закону України „Про Конституційний Суд України“ задля захисту та відновлення прав особи Конституційний Суд України розглядає питання щодо відповідності Конституції України (конституційності) акта (його окремих приписів), який втратив чинність, але продовжує застосовуватись до правовідносин, що виникли під час його чинності.

Конституційна скарга є прийнятною за умов її відповідності вимогам, визначеним, зокрема, статтею 55 Закону України „Про Конституційний Суд України“ (абзац перший частини першої статті 77).

Згідно з пунктом 6 частини другої статті 55 Закону України „Про Конституційний Суд України“ конституційна скарга має містити обґрунтування

тверджень щодо неконституційності закону України (його окремих приписів) із зазначенням того, яке з гарантованих Конституцією України прав людини, на думку суб'єкта права на конституційну скаргу, зазнало порушення внаслідок застосування закону.

3.2. Стаття 36¹ Закону № 1789–XII утратила чинність 15 липня 2015 року на підставі набрання чинності Законом України „Про прокуратуру“ від 14 жовтня 2014 року № 1697–VII.

Частина друга статті 45 Кодексу в редакції Закону № 5288–VI утратила чинність на підставі викладення Кодексу в редакції Закону України „Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів“ від 3 жовтня 2017 року № 2147–VIII.

Зазначені приписи Закону № 1789–XII та Кодексу в редакції Закону № 5288–VI були застосовані в остаточному судовому рішенні в справі Товариства.

Конституційний Суд України в розумінні частини другої статті 8 Закону України „Про Конституційний Суд України“ повноважний розглядати питання щодо відповідності Конституції України (конституційності) акта (його окремих приписів), який втратив чинність, якщо такий акт (його окремі приписи) продовжує застосовуватись до правовідносин, що виникли під час його чинності, та якщо наявна відповідна мета – захист і відновлення прав особи.

Третя колегія суддів Другого сенату Конституційного Суду України враховує, що справа Товариства була розглянута по суті в судах першої, апеляційної та касаційної інстанцій, за результатами її розгляду ухвалено судові рішення на користь Товариства. З аналізу матеріалів справи та змісту конституційної скарги випливає, що потреба, а відповідно і мета захисту та відновлення прав Товариства в його справі відсутні.

Отже, у розумінні частини другої статті 8 Закону України „Про Конституційний Суд України“ немає підстав для розгляду питання щодо відповідності Конституції України (конституційності) частин першої, третьої, шостої статті 36¹ Закону № 1789–XII, окремого припису абзацу другого частини другої статті 45 Кодексу в редакції Закону № 5288–VI, які втратили чинність, але продовжують застосовуватись до правовідносин, що виникли під час їх чинності.

Зазначене є підставами для відмови у відкритті конституційного провадження у справі згідно з пунктами 4, 5 статті 62 Закону України „Про Конституційний Суд України“ – неприйнятність конституційної скарги; втрата чинності актом (його окремими приписами), щодо якого порушено питання відповідності Конституції України.

Ураховуючи викладене та керуючись статтями 147, 151¹, 153 Конституції України, на підставі статей 7, 8, 32, 37, 55, 56, 58, 62, 77, 83, 86 Закону України „Про Конституційний Суд України“, відповідно до § 45, § 56 Регламенту Конституційного Суду України Третя колегія суддів Другого сенату Конституційного Суду України

п о с т а н о в и л а:

1. Відмовити у відкритті конституційного провадження у справі за конституційною скаргою Товариства з обмеженою відповідальністю „РОСКАР“ щодо відповідності Конституції України (конституційності) частин першої, третьої, шостої статті 36¹ Закону України „Про прокуратуру“ від 5 листопада 1991 року № 1789–XII зі змінами, окремого припису абзацу другого частини другої статті 45 Цивільного процесуального кодексу України у редакції Закону України „Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань удосконалення діяльності прокуратури“ від 18 вересня 2012 року

№ 5288–VI на підставі пунктів 4, 5 статті 62 Закону України „Про Конституційний Суд України“ – неприйнятність конституційної скарги; втрата чинності актом (його окремими приписами), щодо якого порушено питання відповідності Конституції України.

2. Ухвала Третьої колегії суддів Другого сенату Конституційного Суду України є остаточною.

**ТРЕТЯ КОЛЕГІЯ СУДДІВ
ДРУГОГО СЕНАТУ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ**